

партнера громадських структур. ЗМІ, як ніхто інший, мають вплив на суспільну свідомість, тому мусять бути гідними партнерами суспільства. Демократичність влади є запорукою їх власного незалежного існування.

Отже, лише укорінення демократичних цінностей у правосвідомості української громади, перетворення їх на визначальні та повсякденні можуть стати запорукою перетворення національної ідеї на реальність. Сьогодні Україна потребує посилення державної влади, формування сильної демократичної держави, оскільки зараз ми маємо ще не досконалу, не сильну державу, в якій значна частина проголошених у Конституції України положень поки що є формальними деклараціями та побажаннями і потребує їх детальнішого розкриття у відповідних законах.

Література

1. Конституція України від 28 черв. 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Бандура О.О. Єдність цінностей та істини у праві. *Юридична Україна*. 2000. № 7(10). С. 200-213.
3. Латигіна Н.О. До визначення феномена демократії. *Вісник ОНУ ім. І.І. Мечникова «Правознавство»*. 2017. № 5(1). С. 154-161.
4. Палас Н.П. Транснаціональна модель демократії. *Держава і право*. 2018. С. 120-134.
5. Долженков О.О. Сучасна демократія: проблеми та перспективи. *Наука*. 2015. С. 229-239.

УДК 340.12(043.2)

Пильгун Н.В., к.ю.н., доцент,
Кохтюк В.А., студентка,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

МІСЦЕ ДЕРЖАВНОГО ПРАВА У КОНЦЕПЦІЇ Є. ЕРЛІХА «ЖИВЕ ПРАВО»

Євген Ерліх – всесвітньовідомий вчений-юрист, доктор соціології права, засновник соціології права, що принесла по праву, йому світову славу. Особливе значення має розроблена професором концепція живого права.

Зміст теорії полягає у наступному – живе право є те, що входить у життя, стає живою нормою, все інше є лише голе вчення, норма рішення, догма або теорія. Відповідно до слів Є. Ерліха, тільки те право, що виробляється в процесі суспільного життя як живий порядок, самодіяльний, ніким не прописаний, однак такий, що відповідає постійним запитам життя і є справжнім регулятором суспільного життя [1, с. 165].

За словами Є. Ерліха у праці «Основи соціології права» наука називає право «трьох порядків». Першим правом постає право союзів, яке вчений вважав «живим правом». Право другого порядку – це право юристів. Правом третього порядку Є. Ерліх називає державне право, яке виражається у законах, але вони не регулюють саме життя, а призначені лише для того, щоб охороняти «право першого порядку» і допомагають у вирішенні його проблем [2, с. 27-31]. Тобто дослідник впевнений, що «живе право» переважає над державним, але чи дійсно це так?

Сучасні науковці надають наступну дефініцію державного права, яка є галуззю права, що регулює основи соціально-економічного, політичного і територіального устрою, закріплює основні права та свободи громадян і визначає систему державних органів.

Є. Ерліх вбачає визначення права як всі правові приписи, які створені лише державою і «без якої вони не могли би існувати». Державне право в його розумінні – це передусім організаційні приписи військових і податкових законів, а також «норми втручання» за допомогою яких держава запроваджує зміни в соціальні структури [3, с. 372].

Є. Ерліх не стверджує, що саме державне право закріплює права та свободи громадян і встановлює систему державних органів взагалі. Тобто, Є. Ерліх зауважив, що державне право це лише трансформований у закон припис спеціальних органів, що становлять апарат примусу. Із поняття «державне право», що було надане Ерліхом, виникає думка, що він стверджував, що закон забезпечується лише спеціальними органами примусу. Проте поряд із цією думкою у книзі, написаній науковцем, «Основи соціології права» прослідковується ідея, що «навіть кращі державні органи не всесильні і не всюдисущі».

Тобто, дослідник відмовляється від власної ж думки, замінюючи її іншою, більш ширшою. Це підтверджується власними ж словами Ерліха «закон забезпечується лише тоді, коли він використовується більшістю людей за їх власною ініціативою. Якщо закону підкорюються тільки за примусом державних органів, то виходить не більше ніж сумний тріск державної машини» [3, с. 378].

Суттєвою є спільність між живим та державним правом, адже обидва забезпечуються суспільною підтримкою та визнанням. Тобто, державне право існує не лише у писаних законах, воно існує у суспільстві, власне походить із нього. Щодо правил внутрішнього порядку в суспільних союзах, то можна стверджувати, що право союзів обумовлене суспільними запитами; будь - який запит трансформується у закон, що набуває обов'язкового значення і державного забезпечення.

Є. Ерліх дотримувався погляду, вважаючи, що офіційний закон, очевидно, є одним із соціальних порядків і являє собою лише фазу в діалектиці соціальних явищ [4, с. 40]. Цей поділ очевидний, коли науковець розширює живе право поза сферою внутрішніх державних

порядків і визнає, що норми державного закону є соціальними за своїм змістом. Ці норми вступають силу за допомогою того ж соціального тиску, як і норми живого права. Є. Ерліх розвиваючи теорію живого права стверджував, що державне право не тотожне закону в широкому сенсі та найважливіші державні правові норми рідко відрізняються від соціальних норм, оскільки виникнення тих і інших норм зумовлено суспільною необхідністю.

Отже, Державне право, на думку Ерліха, може існувати лише тоді, коли є протистояння. Тобто, вплив державного права полягає у прямій залежності від сили, яку забезпечила для нього держава, і взаємній залежності від інтенсивного протистояння, яке держава повинна перемогти [5, с. 395]. «Сила» може трактуватися тут як тиск, який чинить соціальне середовище. Саме суспільство, яке творить як і живе, так і державне право, породжує загальний порядок суспільних відносин, які згодом вводяться в правові форми соціальних груп та осіб, які діють, таким чином, в якості законотворців.

Література

1. Дерев'яненко М.В. Історія політичних і правових вчень: підручник / пер. з рос. Харків: Консум, 2007. 566 с.
2. Кабан О.Г. Онтологічний плюралізм права Є.Ерліха. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер: Право*. 2014. № 12. С. 238.
3. Эрлих О. Основоположение социологии права / пер. с нем. М.В. Антонова. СПб.: ООО «Университетский издательский консорциум», 2011. 704 с.
4. Антонов М.В. Євген Ерліх – державне право і державний примус в соціальній системі / пер. з англ. Київ: Знання, 2014. 27 с.
5. Бігун В.С. Єген Ерліх: життя і правознавча спадщина. *Проблеми філософії права*. 2005. № 1-3. С. 356.

УДК 34.01(043.2)

Пильгун Н.В., к.ю.н., доцент,
Меланіч В.В., студент,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ТЕОРІЯ ЖИВОГО ПРАВА ЄВГЕНА ЕРЛІХА

У наші дні соціологічний підхід до дослідження живого права є одним із основних напрямків розгляду права як багатоаспектного явища. Теоретичне правознавство не зводить право до суто соціального, психологічного, нормативного, ідеального або іншого змісту. В ньому поєднуються ці та інші аспекти, котрі, синтезуючись на більш високому рівні, утворюють те своєрідне явище, яке ми називаємо правом [2, с. 7].